

Kamer van Volksvertegenwoordigers

BUITENGEWONE ZITTING 1988

13 MEI 1988

VOORSTEL

tot heroprichting van de parlementaire onderzoekscommissie naar de Belgische leveringen van wapens en munitie aan landen die in een gewapend conflict verwickeld zijn of waartegen een wapenembargo geldt

VERSLAG

NAMENS DE VERENIGDE COMMISSIES
VOOR DE BUITENLANDSE BETREKKINGEN
EN VOOR DE JUSTITIE (1)
UITGEBRACHT DOOR DE HEER VAN HECKE

(1) Samenstelling van de Commissie voor de Buitenlandse Betrekkingen :

Voorzitter: de heer Damseaux.

A. — Vaste leden :	B. — Plaatsvervangers :
C.V.P. HH. Dhoore, Steverlynck, Uyttendaele, Van Hecke, Van Wambeke.	HH. J. Bosmans, Bourgeois, Cauwenberghs, Desutter, Van Peel. N.
P.S. HH. Biefnot, W. Burgeon, Degroeve, Denison, N.	HH. Anselme, Collart, M. Harmegnies, Mottard, N., N.
S.P. HH. Sleeckx, Van Elewyck, Van Miert, Vanvelthoven.	HH. Derycke, Galle, N., N., N.
P.V.V. H. Daems, Mevr. Neyts-Uyttebroeck, H. Vermeiren.	HH. Cortois, Flamant, Van houtte, Vreven.
P.R.L. HH. Damseaux, Kubla.	HH. De Decker, Defraigne, Poswick.
P.S.C. HH. Gendebien, Nothomb.	HH. Ph. Charlier, Gehlen, N.
V.U. H. Anciaux.	H. Caudron, Mevr. Maes.
Agalev- Ecolo H. Van Dienderen.	HH. Geysels, Winkel.

(1) Samenstelling van de Commissie voor de Justitie :

Voorzitter: de heer Mottard.

A. — Vaste leden :	B. — Plaatsvervangers :
C.V.P. HH. Bourgeois, Hermans, Mevr. Merckx-Van Goey, H. Van Parys, N.	HH. F. Bosmans, J. Bosmans, Dhoore, Mevr. Kestelyn-Sierens, HH. Steverlynck, Uyttendaele.
P.S. HH. Defosset, Di Rupo, Eerdeken, Mottard, Mevr. Onkelinx.	HH. Baudson, G. Charlier, Degroeve, Vancrombruggen, N., N.
S.P. HH. Bossuyt, Chevalier, Derycke, N.	HH. Van Elewyck, Van Miert, Vanvelthoven, N., N.
P.V.V. HH. Berben, De Groot, Mahieu.	H. Flamant, Mevr. Neyts-Uyttebroeck, HH. Van Mechelen, Verberckmoes.
P.R.L. HH. De Decker, Defraigne.	HH. Draps, Klein, Poswick.
P.S.C. HH. Beaufays, Laurent.	H. Antoine, Mevr. Corbisier-Hagon, N.
V.U. H. Coveliers.	HH. Sauwens, Vervaeat.
Agalev- Ecolo Mevr. Vogels.	HH. Van Dienderen, Winkel.

Zie :

- 137 - 1988 :

- N° 1 : Voorstel van Mevr. Maes.
- N° 2 : Amendementen.

Chambre des Représentants

SESSION EXTRAORDINAIRE 1988

13 MAI 1988

PROPOSITION

visant à réinstaurer la commission d'enquête parlementaire sur les livraisons d'armes et de munitions faites par la Belgique aux pays impliqués dans un conflit armé ou frappés d'embargo sur les armes

RAPPORT

FAIT AU NOM DES COMMISSIONS
REUNIES DES RELATIONS EXTERIEURES
ET DE LA JUSTICE (1)
PAR M. VAN HECKE

(1) Composition de la Commission des Relations extérieures :

Président : M. Damseaux.

A. — Membres effectifs :	B. — Membres suppléants :
C.V.P. MM. Dhoore, Steverlynck, Uyttendaele, Van Hecke, Van Wambeke.	MM. J. Bosmans, Bourgeois, Cauwenberghs, Desutter, Van Peel, N.
P.S. MM. Biefnot, W. Burgeon, Degroeve, Denison, N.	MM. Anselme, Collart, Delizée, M. Harmegnies, Mottard, N., N.
S.P. MM. Sleeckx, Van Elewyck, Van Miert, Vanvelthoven.	MM. Derycke, Galle, N., N., N.
P.V.V. M. Daems, Mme Neyts-Uyttebroeck, M. Vermeiren.	MM. Cortois, Flamant, Van houtte, Vreven.
P.R.L. MM. Damseaux, Kubla.	MM. De Decker, Defraigne, Poswick.
P.S.C. MM. Gendebien, Nothomb.	MM. Ph. Charlier, Gehlen, N.
V.U. M. Anciaux.	M. Caudron, Mme Maes.
Agalev- Ecolo M. Van Dienderen.	MM. Geysels, Winkel.

(1) Composition de la Commission de la Justice :

Président : M. Mottard.

A. — Membres effectifs :	B. — Membres suppléants :
C.V.P. MM. Bourgeois, Hermans, Mme Merckx-Van Goey, M. Van Parys, N.	MM. F. Bosmans, J. Bosmans, Dhoore, Mme Kestelyn-Sierens, MM. Steverlynck, Uyttendaele.
P.S. MM. Defosset, Di Rupo, Eerdeken, Mottard, Mme Onkelinx.	MM. Baudson, G. Charlier, Degroeve, Vancrombruggen, N., N.
S.P. MM. Bossuyt, Chevalier, Derycke, N.	MM. Van Elewyck, Van Miert, Vanvelthoven, N., N.
P.V.V. MM. Berben, De Groot, Mahieu.	M. Flamant, Mme Neyts-Uyttebroeck, MM. Van Mechelen, Verberckmoes.
P.R.L. MM. De Decker, Defraigne.	MM. Draps, Klein, Poswick.
P.S.C. MM. Beaufays, Laurent.	M. Antoine, Mme Corbisier-Hagon, N.
V.U. M. Coveliers.	MM. Sauwens, Vervaeat.
Agalev- Ecolo Mme Vogels.	MM. Van Dienderen, Winkel.

Voir :

- 137 - 1988 :

- N° 1 : Proposition de Mme Maes.
- N° 2 : Amendements.

DAMES EN HEREN,

De verenigde commissies voor de Buitenlandse Betrekkingen en voor de Justitie kwamen op 4 mei 1988 bijeen om het voorstel van mevrouw Maes te bespreken.

I. — ALGEMENE BESPREKING

Tijdens de vorige zitting heeft de commissie die werd belast met het onderzoek naar de Belgische leveringen van wapens en munitie aan landen die in een gewapend conflict verwickeld zijn of waartegen een wapenembargo geldt, heel wat werk verzet.

De Kamerontbinding heeft evenwel verhinderd dat uit de verzamelde getuigenissen en documenten conclusies werden getrokken en suggesties naar voren gebracht met betrekking tot de controle op de regering.

Er werd alleen een tussentijds verslag opgesteld met een beschrijving van de regeling van de werkzaamheden, een lijst van de gehoorde getuigen, waaronder zes ministers en een juridische nota betreffende de uitvoer en de doorvoer van wapens (Stuk n° 760/9, 1986-1987).

Het onderhavige voorstel beoogt de instelling van een onderzoekscommissie die ermee belast is, overeenkomstig de artikelen 1 en 3, de resultaten te onderzoeken die door de vorige commissie werden bijeengebracht, het onderzoek aan te vullen en bij de Kamer verslag uit te brengen over de — eventueel onwettige — directe en indirecte Belgische transitleveringen van wapens en munitie aan landen die in een gewapend conflict verwickeld zijn of waartegen een wapenembargo geldt.

Een lid beklemtoont dat het ontwerp van regeringsverklaring bepaalt dat de Regering de nodige lessen zal trekken uit de werkzaamheden van de commissie van onderzoek naar de wapenleveringen en dat zij zich voornemt de nodige maatregelen te treffen om de leemten in de huidige wetgeving aan te vullen.

Hetzelfde lid meent derhalve dat de op te richten nieuwe commissie de conclusies dient te trekken uit de verhoren in de vorige commissie en dat er geen nieuwe getuigenverhoren moeten komen.

Een ander lid merkt op dat de nieuwe Kamer niet gebonden is door de werkzaamheden van de vorige zittingstijd.

Mocht worden besloten een onderzoekscommissie in te stellen, dan zouden de leden ervan vrij hun werkwijze kunnen bepalen en dat zou ook gelden voor het vaststellen van de procedure en voor het trekken van de nodige conclusies. Voor zover artikel 3 van het voorstel bepaalt dat de commissie het vorige onderzoek zal afronden, kan er geen rekening mee worden gehouden aangezien de vrijheid van optreden van een nieuwe commissie erdoor beperkt wordt.

MESDAMES, MESSIEURS,

Les commissions réunies des Relations extérieures et de la Justice se sont réunies le 4 mai 1988 pour examiner la proposition de Mme Maes.

I. — DISCUSSION GENERALE

Au cours de la session précédente, la commission chargée d'enquêter sur les livraisons d'armes et munitions faites par la Belgique aux pays impliqués dans un conflit armé ou frappés d'embargo sur les armes a réalisé un travail considérable.

La dissolution de la Chambre l'a empêché de tirer les conclusions des documents et témoignages rassemblés et d'émettre des suggestions en matière de contrôle du gouvernement.

Seul a été publié un rapport interimaire qui décrit l'organisation des travaux, reprend la liste des témoins parmi lesquels six ministres et contient une note juridique sur l'exportation et le transit d'armes (Doc. 760/9, 1986-1987).

L'objet de la présente proposition est d'instituer une commission d'enquête chargée conformément aux articles 1 et 3 d'examiner les résultats obtenus par la commission d'enquête précédente, de compléter l'enquête et de faire rapport à la Chambre sur les livraisons — le cas échéant, illégales — d'armes et de munitions directes et indirectes (en transit), faites par la Belgique aux pays impliqués dans un conflit armé ou frappés d'embargo sur les armes.

Un membre souligne que le projet de déclaration gouvernementale prévoit que le Gouvernement tirera les leçons des travaux de la commission d'enquête sur les livraisons d'armes et qu'il a l'intention de prendre les mesures nécessaires pour combler les lacunes de la législation existante.

Le même intervenant estime dès lors que la nouvelle commission doit tirer les conclusions des auditions réalisées par la commission précédente sans recommencer de nouvelles enquêtes.

Un autre membre fait remarquer que la nouvelle Chambre n'est pas liée par les travaux accomplis sous la précédente législature.

S'il devait être décidé de créer une commission d'enquête, les membres de celle-ci seraient libres de déterminer leur manière d'agir, de fixer leur procédure et de tirer les conclusions qui s'imposent. Dans la mesure où il prévoit que la commission complétera l'enquête, l'article 3 de la proposition en discussion ne peut être retenu puisqu'il limite la liberté d'une nouvelle commission.

Een andere oplossing zou erin bestaan een informele werkgroep ermee te belasten de conclusies te trekken uit het reeds gedane werk en die bevindingen voor te leggen aan de verenigde commissies, die dan met kennis van zaken zouden beslissen of het al dan niet noodzakelijk is een nieuwe onderzoekscommissie te creëren.

Aan die overwegingen van formele aard voegt het lid nog toe dat hij, ten gronde, de instelling van een onderzoekscommissie met een opdracht, zoals die omschreven is in de artikelen 1 en 3 van dit voorstel, niet opportuun acht.

Verscheidene leden zijn van oordeel dat het werk van de vorige parlementaire onderzoekscommissie niet onvoltooid mag blijven maar dat men het Parlement een slechte dienst zou bewijzen door het onderzoek volledig over te doen.

Een en ander belet evenwel niet dat de nieuwe commissie zal beschikken over alle bevoegdheden die haar door de wet van 3 mei 1880 worden toegekend en dat het dus de commissieleden toekomt eventueel andere getuigen te horen alvorens te concluderen.

Bovendien moet een procedure worden uitgewerkt die het Parlement in staat stelt op de hoogte te blijven van en toezicht uit te oefenen op het werk van de uitvoerende macht. Dat er zoveel onderzoekscommissies worden opgericht, bewijst dat de regering te weinig informatie aan Kamer en Senaat verschaft.

II. — ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING EN STEMMINGEN

Artikel 1

Dit artikel omschrijft de opdracht van de Onderzoekscommissie.

Het wordt aangenomen met 17 tegen 3 stemmen en 4 onthoudingen.

Art. 2

Dit artikel bepaalt dat de commissie bestaat uit drieëntwintig leden, aangewezen door de Kamer overeenkomstig de regels bij artikel 2 van het Kamerreglement bepaald voor de aanwijzing van de leden belast met het onderzoek der geloofsbriefven. Voorts bepaalt dit artikel dat de commissie een beroep mag doen op deskundigen.

De heer Bourgeois stelt een amendement n° 1 voor (Stuk 137/2) om de woorden « drieëntwintig leden » te vervangen door de woorden « elf leden ».

Hij herinnert eraan dat de vorige onderzoekscommissie ook uit elf leden bestond.

Artikel 2 wordt, zoals het werd gewijzigd door de heer Bourgeois, aangenomen met 20 tegen 4 stemmen.

Une autre solution consisterait à confier à un groupe informel le soin de tirer les conclusions du travail déjà accompli afin de les présenter aux commissions réunies, lesquelles décideraient alors en connaissance de cause de la nécessité ou non de créer une nouvelle commission d'enquête.

A ces considérations formelles, il ajoute que sur le fond il estime inopportune la création d'une commission d'enquête dont la mission est définie aux articles 1 et 3 de la présente proposition.

Plusieurs membres estiment qu'il ne faut pas laisser le travail de la commission d'enquête précédente inachevé mais que ce serait desservir le Parlement que de recommencer l'enquête ab initio.

Il n'en reste pas moins que la nouvelle commission disposera de tous les pouvoirs que la loi du 3 mai 1880 sur les enquêtes parlementaires lui reconnaît et il adviendra donc à ses membres de décider, le cas échéant, de recueillir d'autres témoignages avant de conclure.

En outre, il est nécessaire que soit mise au point une procédure qui permette au Parlement d'être informé et d'exercer un réel contrôle sur les actes de l'Exécutif. La création de plusieurs commissions d'enquête témoigne du manque d'informations fournies par le Gouvernement aux Chambres.

II. — DISCUSSION DES ARTICLES ET VOTES

Article 1er

Cet article définit la mission de la Commission d'enquête.

Il est adopté par 17 voix contre 3 et 4 abstentions.

Art. 2

Cet article prévoit que la commission se composera de vingt-trois membres, désignés par la Chambre conformément aux règles prévues par l'article 2 du Règlement de la Chambre pour la désignation des membres chargés de la vérification des pouvoirs et qu'elle pourra s'assurer la collaboration d'experts.

M. Bourgeois introduit un amendement n° 1 (Doc 137/2) tendant à remplacer les mots « vingt-trois membres » par les mots « onze membres ».

Il rappelle que la précédente commission d'enquête était composée de onze membres.

L'article 2 tel qu'amendé par M. Bourgeois est adopté par 20 voix contre 4.

Art. 3

Dit artikel bepaalt dat de onderzoekscommissie het tijdens de vorige regeerperiode gepresteerde werk zal afmaken.

De verenigde commissies besluiten eenparig artikel 3 weg te laten, zodat de nieuwe onderzoekscommissie haar werkzaamheden geheel vrij kan regelen.

Art. 4

Dit artikel bepaalt dat de onderzoekscommissie uit haar leden een voorzitter en een ondervoorzitter aanwijst en een of meer rapporteurs mag aanwijzen.

Artikel 4 wordt aangenomen met 20 stemmen en 4 onthoudingen.

Art. 5

Dit artikel bepaalt dat de commissie haar verslag moet indienen vóór het parlementair reces en nadien ontbonden wordt.

De heer Bourgeois stelt een amendement n° 2 voor (Stuk 137/2) teneinde artikel 5 te vervangen door wat volgt: « De commissie brengt verslag uit tegen 30 september 1988 ».

Volgens hem mag de regeling van de werkzaamheden van de commissie niet te strikt worden vastgelegd en moet de termijn derhalve om voor de hand liggende redenen enigszins worden verlengd.

Artikel 5 wordt, zoals het werd gewijzigd door de heer Bourgeois, aangenomen met 20 stemmen en 4 onthoudingen.

*
* *

Het gehele voorstel van Mevr. Maes wordt, zoals het werd gewijzigd door de verenigde commissies, aangenomen met 21 tegen 3 stemmen en 1 onthouding.

De Rapporteur,

J. VAN HECKE

De Voorzitters,

A. DAMSEAUX
J. MOTTARD

Art. 3

Cet article prévoit que la commission d'enquête achèvera les travaux entrepris sous la précédente législature.

Les commissions réunies décident à l'unanimité de supprimer l'article 3 pour le motif qu'il y a lieu de laisser à la nouvelle commission d'enquête la pleine liberté de ses travaux.

Art. 4

Cet article prévoit que la commission d'enquête désignera un président et un vice-président parmi ses membres et pourra désigner un ou plusieurs rapporteurs.

L'article 4 est adopté par 20 voix et 4 abstentions.

Art. 5

Cet article prévoit que la commission déposera son rapport avant les vacances parlementaires après quoi elle sera dissoute.

M. Bourgeois introduit un amendement n° 2 (Doc 137/2) tendant à remplacer l'article 5 par ce qui suit: « La Commission déposera son rapport pour le 30 septembre 1988 ».

Il estime qu'il ne faut pas fixer de manière trop stricte l'ordre des travaux de la commission et qu'en l'occurrence, pour des raisons évidentes, il y a lieu de différer quelque peu le terme proposé.

L'article 5 tel qu'amendé par M. Bourgeois est adopté par 20 voix et 4 abstentions.

*
* *

L'ensemble de la proposition de Mme Maes telle qu'amendée par les commissions réunies a été adoptée par 21 voix contre 3 et 1 abstention.

Le Rapporteur,

J. VAN HECKE

Les Présidents,

A. DAMSEAUX
J. MOTTARD

5

TEKST VOORGELEGD AAN DE COMMISSIE

Artikel 1

Overeenkomstig artikel 40 van de Grondwet en met toepassing van de wet van 3 mei 1880 op het parlementair onderzoek wordt een Kamercommissie van onderzoek ingesteld met als opdracht :

1. een gedetailleerde en chronologische balans op te maken van de directe en indirecte (en transit) Belgische leveringen van wapens en munitie aan landen die in een gewapend conflict verwickeld zijn of waartegen een wapenembargo geldt;

2. na te gaan op welke wijze en in welke mate de wetgeving, de reglementering, gebruiken, procedures en formaliteiten bij de verkoop van, de handel met of het vervoer van wapens en munitie naar landen die in een gewapend conflict verwickeld zijn of waartegen een wapenembargo geldt, niet werden nageleefd of werden omzeild en door welke instanties.

Art. 2

De commissie bestaat uit drieëntwintig leden, aangewezen door de Kamer overeenkomstig de regels bij artikel 2 van het Kamerreglement bepaald voor de aanwijzing van de leden tot onderzoek der geloofs-brieven. Zij mag een beroep doen op deskundigen.

Art. 3

De commissie verzamelt getuigenissen, onderzoekt de resultaten die door de vorige onderzoekscommissie werden bijeengebracht, vervolledigt het onderzoek, stelt een verslag op en maakt het over aan de Kamer.

Art. 4

Zij wijst uit haar leden een voorzitter en een onder-voorzitter aan; zij mag eveneens een of meer verslag-gevers aanwijzen.

Art. 5

De commissie moet haar verslag vóór het parle-mentair reces indienen en wordt nadien ontbonden.

TEXTE SOUMIS A LA COMMISSION

Article 1er

Conformément à l'article 40 de la Constitution et en application de la loi du 3 mai 1880 sur les enquêtes parlementaires, il est institué une commission d'enquête chargée :

1. de dresser un bilan détaillé et chronologique des livraisons d'armes et de munitions, directes et indirectes (en transit), faites par la Belgique aux pays impliqués dans un conflit armé ou frappés d'embargo sur les armes;

2. d'examiner de quelle manière, dans quelle mesure et par quelles instances la législation, la réglementation, les usages, les procédures et les formalités relatives à la vente, au commerce ou au transport d'armes et des munitions destinées aux pays impliqués dans un conflit armé ou frappés d'embargo sur les armes ont été enfreints ou éludés.

Art. 2

La commission se composera de vingt-trois mem-bres, désignés par la Chambre conformément aux règles prévues par l'article 2 du Règlement de la Chambre pour la désignation des membres chargés de la vérification des pouvoirs. Elle pourra s'assurer la collaboration d'experts.

Art. 3

La commission recueillera les témoignages, exami-nera les résultats obtenus par la commission d'en-quête précédente, complètera l'enquête et présentera un rapport à la Chambre.

Art. 4

Elle désignera un président et un vice-président parmi ses membres et pourra également désigner un ou plusieurs rapporteurs.

Art. 5

La commission déposera son rapport avant les va-cances parlementaires, après quoi elle sera dissoute.

TEKST AANGENOMEN DOOR DE COMMISSIE**Artikel 1**

Overeenkomstig artikel 40 van de Grondwet en met toepassing van de wet van 3 mei 1880 op het parlementair onderzoek wordt een commissie van onderzoek ingesteld met als opdracht :

1. een gedetailleerde en chronologische balans op te maken van de directe en indirecte (en transit) Belgische leveringen van wapens en munitie aan landen die in een gewapend conflict verwickeld zijn of waartegen een wapenembargo geldt;
2. na te gaan op welke wijze en in welke mate de wetgeving, de reglementering, gebruiken, procedures en formaliteiten bij de verkoop van, de handel met of het vervoer van wapens en munitie naar landen die in een gewapend conflict verwickeld zijn of waartegen een wapenembargo geldt, niet werden nageleefd of werden omzeild en door welke instanties.

Art. 2

De commissie bestaat uit elf leden, aangewezen door de Kamer overeenkomstig de regels bij artikel 2 van het Kamerreglement bepaald voor de aanwijzing van de leden tot onderzoek der geloofsbriefen. Zij mag een beroep doen op deskundigen.

Art. 3

Zij wijst uit haar leden een voorzitter en een ondervoorzitter aan; zij mag eveneens een of meer verslaggevers aanwijzen.

Art. 4

De commissie brengt verslag uit tegen 30 september 1988.

TEXTE ADOPTE PAR LA COMMISSION**Article 1er**

Conformément à l'article 40 de la Constitution et en application de la loi du 3 mai 1880 sur les enquêtes parlementaires, il est institué une commission d'enquête chargée :

1. de dresser un bilan détaillé et chronologique des livraisons d'armes et de munitions, directes et indirectes (en transit), faites par la Belgique aux pays impliqués dans un conflit armé ou frappés d'embargo sur les armes;
2. d'examiner de quelle manière, dans quelle mesure et par quelles instances la législation, la réglementation, les usages, les procédures et les formalités relatives à la vente, au commerce ou au transport d'armes et des munitions destinées aux pays impliqués dans un conflit armé ou frappés d'embargo sur les armes ont été enfreints ou éludés.

Art. 2

La commission se composera de onze membres, désignés par la Chambre conformément aux règles prévues par l'article 2 du Règlement de la Chambre pour la désignation des membres chargés de la vérification des pouvoirs. Elle pourra s'assurer la collaboration d'experts.

Art. 3

Elle désignera un président et un vice-président parmi ses membres et pourra également désigner un ou plusieurs rapporteurs.

Art. 4

La commission déposera son rapport pour le 30 septembre 1988.